Infinitivul în relaţie (sau în comparaţie) cu alte moduri (personale şi nepersonale) în limba spaniolă

RALUCA ARIANNA VÎLCEANU
Universitatea de Vest din Timişoara

Cuvinte cheie: sistem verbal, forme personale, forme nepersonale, evoluție, spaniola modernă.

Sistemul verbal, în comparație cu cel nominal, s-a păstrat bine în limbile romanice, deci inclusiv în limba spaniolă. Astfel, în ciuda faptului că terminațiile diatezei pasive din limba latină s-au pierdut complet, în limba spaniolă se regăsesc aproape toate morfemele, moştenite, care exprimau noțiunile de persoană, număr, aspect, timp şi mod. Mai mult, în anumite aspecte, sistemul limbii spaniole a devenit mai complex decât al latinei. Drept urmare, s-a creat un timp "perfect" pe lângă cel "trecut", un condițional şi un viitor al subjonctivului.

În sistemul latin, categoria de aspect era tot atât de importantă ca şi cea temporală. De fapt, susținem că aspectul, care arată modul şi momentele în care parcurgem realizarea acțiunilor şi faptelor, era mai important decât timpul, care face posibilă referința temporală a acțiunii în relație cu momentul în care se vorbeşte. Principalele opoziții aspectuale ale verbului latin se produceau între formele perfective şi imperfective. Formele verbale perfective indică acțiuni al căror început sau sfârşit îl cunoaştem, în timp ce formele verbale imperfective se referă la acțiunile nelimitate de aceste momente, adică acțiuni ce se extind pe o perioadă de timp nedeterminată. Această opoziție aspectuală a supraviețuit în spaniola modernă, dar nu şi în cea contemporană. Astfel, acțiunile anterioare prezentului, adică momentului în care se vorbeşte, trebuie, obligatoriu, marcate fie cu perfect (exemplu: *cantó* – cântă), fie cu imperfect (exemplu: *cantaba* – cânta), pe când pentru prezent şi viitor această diferență are doar caracter opțional: prezentul *digo* (spun), nemarcat aspectual, se poate înlocui, opțional, cu trecutul *he dicho* (am spus), sau prin locuțiunea cu valoare imperfectivă *estoy diciendo que*. Ralph Penny (Penny 1993: 158) descrie sistemul latin verbal astfel:

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

	Indicativ		**Subjonctiv**	
	imperfect	Perfect	imperfect	perfect
Anterior	-	Cantāveram	-	cantāvissem
Trecut	cantābam	Cantāvī	cantārem	cantāverim
Prezent	Canto	Cantāvi	cantem	cantāverim
Viitor	cantābo	Cantāverō	-	-

Formele etichetate ca "anterioare" exprimă acțiuni încheiate, precedând un moment "trecut", adică corespund unui "mai mult ca perfect". Vom observa că în sistemul descris există anumite „defecte", adică formele *cantāvi* şi *cantāverim* funcționau şi ca prezent perfectiv, echivalent în limba spaniolă cu *he cantado* (am cântat), *haya cantado* (să fi cântat), dar şi ca trecut perfectiv, echivalent în limba spaniolă modernă cu *canté* (cântai) şi *cantara/cantase*, imperfect subjonctiv, care nu există în limba română.

Vom insista încă asupra câtorva elemente ce vor evidenția, în evoluție, modificări suferite de formele verbale. Astfel, până în secolul al XIII-lea au avut loc următoarele modificări:

Latina clasică	Latina vorbită	Spaniola medievală
cantāveram	habuī/habebam/cantātum	ove/avíacantado „cântasem"
cantāvī	habeō cantātum	he cantado „am cântat"
cantāvero	habere habeō cantātum	avré cantado „voi fi cântat"
cantāvissem	habuissem cantātum	oviesse cantado (imp.subj.)
cantāverim	habeam cantātum	aya cantado „să fi cântat"

Pe lângă formele din latina vorbită, pe de-o parte, trebuie să ținem seama de faptul că a existat, probabil, „un condițional perfect" ca *habēre/habēbam cantātum*, de la care ar proveni medievalul *avría cantado* „aş fi cântat". Totodată, la un moment dat, a existat un „viitor perfect de subjonctiv" într-o perifrază ca *habuerim habuerō cantātum*, care formează medievalul *ovier(e) cantado*. Pe de altă parte, trebuie luat în considerare faptul că anumite forme trecute latineşti au continuat să se folosească cu valoare perfectivă.

Din secolul al XIII-lea până în prezent, sistemul temporal şi aspectual al verbului spaniol a suferit foarte puține modificări. Astfel, viitorul subjonctiv şi viitorul perfect subjonctiv au dispărut din limbă, fiind înlocuite de formele *cante* „să cânt" şi *haya cantado* „să fi cântat", chiar dacă uneori se optează pentru *canto* „cânt" şi *he cantado* „am cântat". De asemenea, *cantara* a trecut de la modul indicativ la subjonctiv şi şi-a pierdut valoarea de mai mult ca perfect şi condițional. Acelaşi Ralph Penny (Penny 1993:

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

161) configurează sistemul verbal al limbii spaniole moderne în următoarea schemă:

	Indicativ		**Subjonctiv**	
	Imperfect	Perfect	imperfect	perfect
Anterior	-	(hube cantado) había cantado	-	hubiese cantado
Trecut	Cantaba	Canté	cantase/cantara	cantase/cantara
Prezent	Canto	he cantado	cante	haya cantado
Viitor	Cantaré	habré cantado	(cantare)	(hubiere cantado)
Condițional	Cantaría	habría cantado	-	-

Sistemul temporal spaniol este asemănător celui din latina clasică. Există însă şi deosebiri. Dintre cele mai importante este cea legată de crearea unui timp condițional în latina vorbită, probabil într-o perioadă când structura gramaticală a propozițiilor indirecte suferea anumite schimbări. Latina literară, reflectând, fără îndoială, practica orală anterioară, a folosit așa-numita construcție de "acuzativ + infinitiv" pentru stilul indirect: *Crēdō eum vēntūrum esse*; *creo que él está a punto de venir* "Cred că el este pe punctul de a sosi" = *Creo que él vendrá* "Cred că el va sosi" şi *crēdēbam eum vēntūrum esse; creía que él estaba a punto de venir* "credeam că el este/era pe punctul de a veni" = *Creía que él vendría* "credeam că el va veni."

Cu siguranță, pentru cea dintâi din aceste expresii, latina vorbită a folosit un verb la viitor indicativ, timp care în marea parte a Imperiului Roman, deci şi a Spaniei, s-a format prin combinarea infinitivului cu prezentul indicativ al lui *habere*: *Crēdō quod venīre habet* > *Creo que vendrá* "cred că va veni." Când verbul principal era la trecut, regulile de concordanță temporală cereau trecutul lui *habere* în subordonată: *crēdēbam quod venīre habēbat* > *Creía que vendría* "credeam că va veni." În final, s-a introdus în vorbire un condițional perfect. De asemenea, o altă modificare se referă la apariția viitorului subjonctiv. Viitorul perfect indicativ latin (*cantāverō, cantārō*) şi perfectul subjonctivului (*cantāverim, cantarim*) se diferențiau doar la persoana I singular; chiar dacă au dispărut din latina vorbită, s-au combinat, păstrându-se în latina hispanică şi formând viitorul subjonctiv medieval: *cantāvero/cantāverim* > *cantare*. Apoi, într-o perioadă următoare s-a creat un viitor perfect al subjonctivului, dar atât viitorul simplu, cât şi cel compus, nu s-au mai folosit în etapa de după Secolul de Aur.

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

În ce priveşte categoria de mod (indicativ şi subjonctiv), aceasta s-a menținut aproape intactă în timpul evoluției din limba latină în limba spaniolă modernă.

Este momentul să subliniem câteva dintre problemele categoriei lingvistice de mod pentru modurile din limba spaniolă. Definirea modurilor verbale a constituit obiectul constant al lucrărilor de gramatică. Criteriile folosite la început pentru a caracteriza modurile verbale au ținut seama, primordial, de factorii cu caracter semantic şi formal. Astfel, GRAE (GRAE 1931: 47), în secolul al XIX-lea, arată că "modurile verbale sunt formele generale de exprimare a acțiunii verbului". López y Anguta le defineşte ca forme diferite pe care le adoptă verbul, după modul în care îşi exprimă semnificația. (Calero Vaquera 1986: 112). S-au emis şi alte formulări, care se îndepărtează de acest tipar definitoriu, pentru că s-au raportat la criterii psihologice (Cejador, Lenz) (Calero Vaquera 1986: 112) sau au dat definiții analitice (Avendaño, Gali) (Calero Vaquera 1986: 113). Față de aceşti autori, care s-au bazat pe criterii semantice, formale sau psihologice, Bello (Lázaro Mora 1981: 252, 263) are meritul de a fi primul care a aplicat definiției criteriul funcțional, modurile fiind inflexiunile verbului provenite din influența sau regimul unui cuvânt sau frazei căreia îi este sau îi poate fi subordonat. Acelaşi argument funcțional, deşi mai puțin exagerat, se regăseşte la Giro, Salleras şi Yeves (Calero Vaquera 1986: 113), la începutul secolului al XX-lea.

S-au elaborat diverse definiții pentru modurile indicativ, subjonctiv, imperativ, infinitiv, condițional; clasificările propuse nu s-au limitat însă la un singur model, opiniile fiind împărțite. De aceea trebuie adoptate clasificările stabilite de Academia Spaniolă în numeroasele ediții ale "Gramaticii".

Vom lua în discuție clasificările propuse de Maria Luisa Calero Vaquera în lucrarea sa *Historia de la gramática española (1847-1920) de A. Bello a R. Lenz.*

Fernández Monje şi Lopez y Anguta (Calero Vaquera 1986: 115-119) au în vedere o clasificare în două moduri verbale: personal şi impersonal. López y Anguta diferă de Fernández Monje în subdivizarea modurilor. În modul personal sunt cuprinse indicativul, imperativul şi subjonctivul, iar în modul impersonal sau infinitiv sunt incluse formele nominale infinitiv, gerunziu şi participiu.

Pentru o clasificare în trei moduri verbale: indicativul, subjonctivul şi imperativul, pledează gramaticienii Balmes, Núñez de Arenas, Ovalle, Navarro, Núñez Meriel, Cejador, Rosanes şi Lenz, care sunt de acord să excludă formele nepersonale ale verbului de pe lista modurilor verbale:

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

“Infinitivul, gernuziul şi participiul […] nu sunt cu proprietate timpuri şi nici moduri verbale, ci forme substantivale, adjectivale sau adverbiale, care pornesc de la o rădăcină verbală”. (Calero Vaquera 1986: 115).

Infinitivul apare ca mod la cei care pledează pentru clasificarea în patru, cinci, şase şi şapte moduri verbale. Clasificarea cu patru moduri verbale: indicativ, imperativ, subjonctiv şi infinitiv, este luată în considerare de GRAE (Gramática de la Real Academia Española) în ediţiile sale din 1854 şi 1870, la aceasta aderând Herranz, Alemany, Boned, Giró, S. Vicente, Avendaño, Caballero, Araño, Fondiño, Ruiz Morote, Comelerán, Nonells, J.F. Sánchez –A Carpena, Gali, Muñiz, Sanmarti, Benot, Vigas, Pogonoski şi Yeves (Calero Vaquera 1986: 118). Pahissa adaugă la cele patru moduri verbale şi un mod pe care-l numeşte “de caz”, definindu-l prin diferitele feluri de semnificaţie a verbului datorate prezenţei prepoziţiei. Mai târziu, la începutul secolului al XX-lea, clasificarea în cinci moduri are următoarea componenţă: indicativul, imperativul, potenţialul sau condiţionalul, subjonctivul şi infinitivul (Calero Vaquera 1986: 118). Autori ca Blanco, Hermosilla Rodriguez, Lemus şi GRAE (Calero Vaquera 1986: 118) introduc în lucrările lor un nou mod, care grupează formele terminate în *–ria* şi compusele acestuia: *potenţialul*, paralel cu modul condiţional care se regăsea, deja, în gramaticile franceze.

Faţă de celelalte clasificări, aşa-numitele forme nominale ale verbului, grupate la denumirea generică de infinitiv, sunt ridicate la categoria de mod, şi, D. de Miguel, Terradillos, Herrainz, Suárez, Ubeda, Porral, Sánchez Doblas (Calero Vaquera 1986: 119) susţin şase moduri verbale: indicativul, imperativul, subjonctivul, infinitivul, participiul şi gerunziul. Tamayo (Calero Vaquera 1986: 118), singurul susţinător a şapte moduri verbale, oferă o clasificare hibridă, remarcând că cele trei: infinitivul, gerunziul şi participiul sunt “forme nominale ale verbului”.

O problemă controversată este cea a categoriei gramaticale de timp, mai ales a timpurilor care se integrează în câte una din formele impersonale ale verbului. Mulţi autori arată că modul infinitiv (sau modurile infinitiv, gerunziu sau participiu) arată timpul, la fel ca celelalte moduri ale verbului. Divergenţele încep când se pune problema de a elucida care sunt timpurile pe care fiecare formă le exprimă. Astfel, infinitivul are timpul prezent (*ama*r) şi trecut (*haber amado*), forme susţinute de GRAE (ediţiile din 1854 şi 1870), Orio, Terradillos, López şi Anguta, J.F. Sánchez – A. Capena, Galí şi Lenz (Calero Vaquera 1986: 118). Teoria că infinitivul are trei forme: pe lângă prezent şi trecut, şi formă de viitor (haber de amar), este susţinută de Herranz, Ruiz Morote, Suárez, Nonell, Blanco, Muñiz, Sánchez Doblas, Sanmarti, Núñez Meriel, Vigas, Pogonski, Yeves, Hermosilla Rodriguez şi Lemus (Calero Vaquera 1986: 118).

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

Părerile sunt împărțite și în ce privește modul gerunziu, acestuia atribuindu-i-se doar timpul prezent (*amando*) și trecut (*habiendo amado*) sau prezent, trecut și viitor (*habiendo de amar*), precum și în ceea ce privește modul participiu, căruia i se atribuie timpul trecut (*amado*) și prezent (*amante*). Sunt însă și autori care se limitează la a considera că modul infinitiv exprimă ideea timpului, vagă și nedeterminată. Un grup de autori, printre care D. de Miguel și Caballero (Calero Vaquera 1986: 132) susțin opinia că modul infinitiv nu are un anumit timp, ci numai când apare în combinație cu altă formă verbală (personală sau nepersonală) poate exprima cele trei timpuri: prezent, trecut și viitor.

Formele nominale ale verbului sau formele impersonale, cum se mai numesc ele, sunt în limba spaniolă doar trei, față de cele patru cunoscute. Acestea sunt infinitivul, gerunziul și participiul. José Roca Pons consideră "mai potrivită denumirea de forme nepersonale, având în vedere că nu au întotdeauna caracter de substantiv sau de adjectiv: gerunziul poate avea caracter adverbial fundamental." (Roca Pons 1973: 296).

Gerunziul poate participa și la alcătuirea unui grup nominal, când substantive vechi sunt introduse în conjugare. Valoarea verbală poate fi mai mult sau mai puțin accentuată. Astfel, participiul păstrează trăsăturile inițiale, originare, mai clar și mai intens decât infinitivul și gerunziul. Gerunziul, în limba spaniolă, este forma nominală sau impersonală mai strâns legată de verb. Se poate afirma, în general, că în limbile clasice, greaca și latina, precum și în limbile romanice sau germanice, infinitivul s-a îndepărtat mai mult de natura sa nominală decât adjectivul. În limbile în care nu s-a dezvoltat o conjugare, verbul apare exact ca un substantiv sau un adjectiv. În limba latină se păstrează cazuri de substantive sau adjective cu valoare verbală: *orator nista* sau *tactio me*. În limbile antice se găsesc resturi ale declinării infinitivului; astfel în limba greacă dativul *–vai*, în limba latină acuzativul în *–tum* al supinului, care trebuie asociat cu infinitivul: *piscatum iri* "să fi fost pescuit". Gerunziul englezesc în *–ing* se formează cu un acuztiv, *on seeing him* și dezvoltă o formă de perfect, *happy in having found a friend* "fericit de a fi găsit un prieten" și una pasivă *for fear of being killed* "de teama de a fi omorât".

Problema care trebuie abordată și în limba spaniolă, ca, de altfel, și în celelalte limbi care au doar trei forme nominale sau nepersonale ale verbului, este cea a relației ce se poate stabili între infinitiv, gerunziu și participiu. În limba spaniolă infinitivul și gerunziul au atât forme simple cât și forme compuse. Mai mult, acestea admit o formă sau o valoare pasivă și cu ele se pot alcătui diverse perifraze. După părerea marelui lingvist francez Guillaume, formele nominale ale verbului exprimă timpul *in posse*.

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

Infinitivul oferă ideea verbală în intensitatea sa maximă, gerunziul în intensitatea sa medie, pe când participiul nu oferă intensitate. Verbul *cantar* "a cânta", la gerunziu oferă o situație de echilibru între ceea ce a fost cântat *lo cantado*, şi ceea ce urmează să fie cântat, *lo que está por cantar*, iar participiul, prin opoziție cu infinitivul, nu oferă nici o intensitate: *cantado* (cântat), acțiunea s-a desfăşurat deja.

Această diferență explică felurile de perifraze care se formează. Astfel, cu infinitivul, care este forma virtuală prin excelență, se formează perifrazele viitorului, cu gerunziul, care oferă echilibru între potențialitate realizabilă şi realizată, se formează perifrazele durative sau imperfective, iar cu participiul, care oferă o perspectivă de virtualitate realizată deja, se formează perifrazele perfective. În cazul participiului trebuie evitată confuzia cu o valoare pur adjectivală.

Luând în discuție doctrina structuralistă a lui Holt (Roca Pons 1973: 298), José Roca Pons conchide "După cum am mai precizat, opoziția între participiu şi gerunziu, cu poziția neutră a infinitivului, se poate compara – deşi nu în manieră absolută – cu cele trei aspecte fundamentale pe care le-am semnalat în conjugare şi în perifrazele complementare: participiul cu aspectul perfectiv, gerunziul cu aspectul imperfectiv şi infinitivul, în parte, cu aspectele punctual şi complexiv". (Roca Pons 1973: 299).

Modul infinitiv, după *Gramatica Academiei Spaniole*, p.45, denotă semnificația verbului în sensul său abstract, fără timp, fără număr sau persoană, şi cuprinde aşa-numitele nume verbale: infinitivul propriu-zis, care exprimă ideea verbului ca un nume de acțiune, participiul care o exprimă ca un adjectiv şi gerunziul care o exprimă ca un adverb. Limba spaniolă modernă foloseşte foarte frecvent gerunziul. În schimb, abia păstrează anumite resturi ale participiului prezent, care, în majoritatea cazurilor, funcționează ca simplu adjectiv. De această problemă se ocupă M. Criado de Val (Criado de Val 1952: 108-110), care dă şi exemple:

> Es muy *amante* de su familia.
> "Este iubitor, îndrăgostit de familia sa." (participiu)
> Se trata de un caballero *andante*. "Este vorba de un cavaler rătăcitor." (adjectiv)

El observă că absența participiilor prezente şi influența limbii franceze sunt cele două cauze principale de folosire excesivă a gerunziului în limba spaniolă şi de abundență a galicismelor. Astfel, *une femme si vivante* nu se poate spune în limba spaniolă *una mujer tan viviente*. Construcția trebuie tradusă, iar traducerea este *una mujer tan llena de vida* (o femeie plină de

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

viață). Influența venită din limba franceză nu este singura cauză pentru folosirea improprie a gerunziului în limba spaniolă. Şi limba engleză, mai ales în epoca modernă, a adus câteva construcții, ca, de exemplu, cele formate din verbul *estar* + gerunziul verbului *ser* (siendo) + participiu: *The car is bing repaired = El automóvil está siendo reparado* (incorect).

Aşa cum s-a mai spus, verbul spaniol, pe lângă formele temporale sau ale verbului finit, cum mai sunt numite uneori în gramatica tradițională, prezintă şi alte forme, numite ale verbului "infinit", adică infinitivul, gerunziul şi participiul. În comparație cu formele verbului finit, formele verbului infinit prezintă câteva caracteristici distincte. Astfel, nu au variații personale, au neutralitate față de aspectul modal (Hernández Alonso 1984: 305), deşi unii le consideră părți integrante ale infinitivului, exprimă timpurile într-un mod relativ vag, întotdeauna asociază un conținut aspectual şi se constituie în expresii tipic nominale, numindu-se şi forme nominale ale verbului.

Din punct de vedere funcțional, infinitivul este considerat substantivul verbului, gerunziului i se atribuie funcție adverbială, iar participiul este considerat un adevărat adjectiv. Cu aceste caracteristici, descrierea formelor nepersonale se constituie într-o adevărată problemă, în aspectul lor paradigmatic. De unii autori sunt considerate adevărate forme verbale, în mod parțial sau incomplet. De asemenea, se pune problema existenței unei relații de opoziție reale şi dacă aceasta este de ordin aspectual sau temporal.

Cei mai mulți lingvişti, când iau în discuție problema încadrării (verbe sau substantive) şi a denumirii, acceptă că infinitivul, gerunziul şi participiul sunt forme verbale, chiar dacă funcțiile lor sunt nominale. Credem că există suficiente argumente pentru a susține cele menționate şi ne vom folosi de exemplele lui José Álvaro Porto Dapena. (Porto Dapena 1989: 136-137).

În cazul infinitivului şi gerunziului, caracterul verbal este foarte clar; din punct de vedere sintactic admit subiecte şi complemente proprii clasei verbului:

> *Estando yo en Holanda, murió mi tía Juanita.*
> "Fiind – când eram eu în Olanda, a murit mătuşa mea Juanita."
> *Me escribió para contarme lo sucedido.*
> "Mi-a scris pentru a-mi povesti cele întâmplate."

Gerunziul *estando* este însoțit de pronumele subiect *yo* "eu", iar infinitivul *contar* apare însoțit de un complement direct şi un complement indirect. Complementul indirect este un pronume enclitic, spre deosebire de limba română, în care poziția pronumelui este diferită. În limba spaniolă întotdeauna el se uneşte cu forma verbală, în această situație. De asemenea, atât infinitivul cât şi gerunziul, ca forme verbale personale, pot adopta formă

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

pasivă şi formă compusă; de exemplu: *ser estudiado* (a fi studiat), *siendo visto* (fiind văzut), *haber comido* (a fi mâncat – să fi mâncat), *habiendo visitado* (fiind vizitat).

Participiul ar putea fi considerat cel mai nominal dintre aceste forme, după Roca Pons (Roca Pons 1975: 242), pentru că are mai puține caracteristici verbale. Trebuie însă amintit faptul că participiul este un element indispensabil pentru formarea diatezei pasive şi a timpurilor compuse, situație în care nu îndeplineşte funcție adjectivală.

Credem, pornind de la cele afirmate până acum, că ar trebui considerat ca principal argument în favoarea caracterului verbal al infinitivului, al gerunziului şi al participiului faptul că aceste forme nu întotdeauna îndeplinesc funcții nominale de substantiv, adverb şi, respectiv, adjectiv; deci, cel puțin în anumite cazuri, nu ar putea fi interpretate decât ca şi autentice verbe. În exemplul: *Pablo tiene que trabajar más* "Pablo trebuie să muncească mai mult", forma infinitivului *trabajar* nu poate fi înlocuită prin nici un substantiv. Acelaşi lucru îl vom observa şi în cazul participiului şi al gerunziului, când acestea nu pot fi înlocuite cu un adjectiv, respectiv un adverb, în exemplele ca:

Mi madre ha muerto "Mama mea a murit."
Vete echándole un vistazo a esto. "Mergi să vezi asta."

Se poate adăuga că şi în cazurile în care se poate vorbi de o funcție clar nominală, aceste forme nu îndeplinesc singure această funcție. Rolul lor este acela de a transforma în substantive, adjective sau adverbe, propozițiile din care fac parte, reprezentând singurul lor nucleu verbal.

Acest fapt nu este împărtăşit de toți autorii. A. Bello (Bello 1984: 418) şi L. Tesnière (Tesnière 1976: 423), care, bazându-se exclusiv pe funcțiile nominale ale infinitivului, gerunziului şi participiului, le consideră forme verbale nespecifice, aşezându-le, ca o ultimă posibilitate, între categoriile de nume şi verb. Astfel de opinii au făcut posibilă apariția diferitelor denumiri, nu întotdeauna cele mai potrivite.

Denumirea cea mai frecventă, folosită de Academia Spaniolă în *Gramatica* sa, nu şi în *Esbozo*, este cea de *forme nominale*. La adoptarea acestei denumiri s-a obiectat faptul că se poate aplica doar în cazul infinitivului şi al participiului, gerunziul caracterizându-se prin funcția adverbială (Gili Gaya 1964: 185). Acest argument este fără valabilitate, deoarece adverbul are caracterul de bază tot nominal. José Álvaro Porto Dapena (Porto Dapena 1989: 137) este de părere că denumirea de *forme nominale* nu este potrivită tocmai pentru că formele verbale nepersonale nu

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

îndeplinesc întotdeauna funcţii nominale, chiar şi atunci când acest lucru este tipic sau frecvent.

O denumire care nu a avut succes este cea propusă de A. Bello, ce a de *derivate verbale*. În *Gramática de la lengua castellana* (Bello 1984: 149-150), Andrés Bello defineşte "derivate verbale anumite specii de nume şi de adverbe care se derivă imediat dintr-un verb şi care îl imită în modul construcţiei cu alte cuvinte. Nu există alte derivate verbale decât infinitivul, participiul şi gerunziul". El consideră infinitivul un derivat verbal substantiv şi-l aseamănă în semnificaţie cu substantivele abstracte (*temer* "a se teme" şi *temor* "teamă", exprimă aceeaşi idee). El încearcă, de asemenea, să convingă, cu exemple care să pună în evidenţă faptul că infinitivul imită verbul din care se derivă. Astfel, "*amar* deşi nu este verb, este numele cu care semnalăm verbul, *amo* "iubesc", *amas* "iubeşti", *ama* "iubeşte", având nevoie de formele sale particulare de persoană, număr etc." Denumirea de derivate verbale este considerată ambiguă, deoarece este folosită în terminologia lingvistică şi pentru indicarea substantivelor, adjectivelor şi adverbelor, derivate ale verbelor cu ajutorul sufixelor.

Adoptat de unii autori, termenul de *verboide*, propus de R. Lenz (Lenz 1929: 371) care, la rândul său, s-a inspirat din termenul englezesc folosit de O. Jespersen (Jespersen 1951: 87), este respins de Gili Gaya (Gili Gaya 1964: 185)**,** care semnalează inconvenientul terminaţiei – *oide (iot)*, care se referă la substantivul primitiv (*asteroide* – "asteroid"; *alcaloide* – "alcaloid"; *esferoide* – "sferoid"), ceea ce este imposibil în cazul infinitivului, gerunziului şi participiului, pentru că acestea sunt adevărate verbe.

S-au mai propus şi denumirile de *forme verbale auxiliare* şi *forme inflexibile*, care n-au avut succes, în primul caz existând pericolul de a fi confundat cu termenul de *verb auxiliar*, iar în al doilea caz putându-se interpreta că aceste forme nu fac parte din flexiunea şi conjugarea verbului.

Denumirea de forme impersonale, folosită de unii autori, cum ar fi Academia în Esbozo (RAE 1987: 260), este inadecvată prin ambiguitatea creată, ştiut fiind faptul că în gramatică se vorbeşte de impersonalitate şi în cazul formelor personale:

> *Hay muchos alumnos en clase*. " Există (sunt) mulţi elevi în clasă."
> *Llovió anoche*. "A plouat azi-noapte."

În aceeaşi lucrare se foloseşte şi denumirea de *forme nepersonale*, denumirea cea mai adecvată în limba spaniolă (RAE 1987: 483).

La începutul acestui capitol am făcut referire la descrierea paradigmei formelor nepersonale. Lui E. Alarcos Llorach (Alarcos 1991: 57-60) îi

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

aparține cea mai cunoscută descriere a paradigmei formelor nepersonale, după părerea căruia diferențele dintre infinitiv, gerunziu și participiu au fost date de "timp in posse sau potențial" (G. Guillaume), adică timpul intern sau aspectul. Timpul potențial ar putea fi reprezentat de un număr infinit de puncte între cele două extreme ale procesului verbal, reprezentare pe care se pot observa trei poziții: o poziție inițială, căreia i-ar corespunde întreaga încărcătură potențială sau "tensiunea timpului", unde s-ar situa infinitivul, o poziție intermediară în care încărcătura potențială scade și crește "distensia", unde s-ar situa gerunziul, și o poziție finală, în care nu mai există "tensiune", ci o maximă "distensie", unde s-ar situa participiul. După Alarcos, în paradigma formelor nepersonale, "distensia" este elementul distinctiv care le-ar așeza în opoziție între ele. Astfel, infinitivul nu indică distensia, iar gerunziul și participiul indică distensia, și acestea s-ar opune între ele pentru că participiul exprimă inexistența tensiunii, pe când gerunziul nu, ceea ce s-ar putea formula într-o reprezentare în care participiul să fie membru pozitiv, gerunziul membru negativ, iar infinitivul membru neutru sau intermediar:

+	0	–
pensado (gândit)	*pensar* (a gândi)	*pensando* (gândind)

Emilio Alarcos Llorach prezintă cele trei forme într-un "sistem de o singură dimensiune (aspectul convertit) cu trei membri: pozitiv, negativ și neutru" (Alarcos 1974: 106). Problema care și-o pune în continuare, din perspectiva morfemelor și a verbului spaniol, este că nu se știe dacă aceste trei derivate permit adăugarea morfemelor extinse bazei verbale, adică dacă infinitivul, gerunziul și participiul constituie o legătură. Luând în discuție problema "morfemelor întinse" și a sincretismului categoriilor caracteristice verbului (persoană, timp, mod) și așa-numitele "forme compuse", el afirmă legătura dintre infinitiv, gerunziu și participiu.

Pentru Roca Pons evaluarea în acest fel a formelor nepersonale este destul de complicată și confuză. De altfel, am menționat pe parcursul acestui capitol opinia lui Roca Pons, care susține necesitatea precizării poziției neutre a infinitivului. În lucrarea sa *Introducción a la gramática*, José Roca Pons susține că "infinitivul este un substantiv verbal vechi introdus în conjugare" (Roca Pons 1973: 300) și pentru a-i susține valoarea nominală îl menționează pe Bello, care afirmă că în limba spaniolă infinitivul este un adevărat substantiv neutru. Totuși evidențiază remarca lui Curvo, care demonstrează că formele pronominale neutre, ca *ello* și *lo*, se referă la toată

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

propoziția, nu ca în limba greacă, în care folosirea formei neutre a articolului face valabilă afirmația că infinitivul derivă din funcțiile proprii substantivului, în limba spaniolă existând posibilitatea de a fi urmat de prepoziții sau de a fi însoțit de articol.

Formularea lui Alarcos este susținută de José Álvaro Porto Dapena (Porto Dapena 1989: 140), căruia i se pare corectă, chiar dacă este relativ simplă şi chiar convențională, în acelaşi timp. Este convențională pentru că nu observăm un motiv obiectiv în a considera "distensia" ca semn distinctiv în locul "tensiunii", şi este simplă pentru că diferențele dintre formele nepersonale nu se pot reduce exclusiv la aspect sau timp intern. Credem că acelaşi fenomen se întâmplă şi la formele nepersonale, întocmai ca la cele personale, după cum deja am arătat, aspectul nefiind decât o trăsătură redundantă care însoțește frecvent diferențierile temporale, şi care ar putea funcționa ca adevărată trăsătură de distincție pentru perifrazele verbale.

În determinarea structurii paradigmei ne vom folosi de opoziția *cantar/haber cantado* "a cânta/a fi cântat" în care cel de-al doilea membru este compus, denumit *infinitiv al trecutului* cu referire la timp sau *perfect*, în comparație cu corespondentul simplu, cu referire la aspect. Interpretările sunt corecte şi rămâne problema identificării conținutului fundamental între cele două conținuturi, temporal sau aspectual.

Pentru Gili Gaya (Gili Gaya 1964: 188) determinant ar fi conținutul aspectual, cu siguranță, fiindcă în exemplele:

> *Te premiaron por haber estudiado todo el curso anterior*. "Te-au premiat pentru că ai învățat în timpul anului trecut."
> *Si trabajas, te premiarán por haber estudiado*. "Dacă munceşti te vor premia pentru că ai învățat."

infinitivul compus *haber estudiado* se referă la trecut în primul exemplu şi la viitor în al doilea exemplu, indicarea timpului depinzând de context. Dar în ambele exemple acțiunea este prezentată ca terminată, perfectivă; deci aspectul ar fi singurul care diferă. Gili Gaya confundă aici timpul real cu cel lingvistic, deoarece timpul lingvistic este acelaşi, forma verbală exprimând anterioritatea față de formele verbale personale. În cazul gerunziului *cantando/habiendo cantado* opoziția va fi marcată de trăsăturile simultaneitate/anterioritate, cărora li se vor alătura cele aspectuale imperfectiv/durativ/perfectiv. Referitor la participiu, nu se poate vorbi de o opoziție paralelă pentru că nu prezintă decât o formă care indică + anterioritate şi + perfectivitate, la fel ca diateza pasivă. Ceea ce opune infinitivul, gerunziul şi participiul între ele nu poate fi, în principiu, nici o trăsătură aspectuală, nici una, în ciuda particularităților pe care le pot oferi acestea. Ceea ce

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

diferențiază aceste forme nepersonale sunt funcțiile lor sintactice, pe care le vom aborda în capitolele următoare ale prezentei lucrări.

Aşadar infinitivele constituie, împreună cu participiile si gerunziile, formele nepersonale ale verbului. Ele se opun formelor conjugate ale paradigmei verbale în care se află lipsite de morfeme de persoană şi timp. Gramaticile subliniază, alături de trăsăturile comune celor trei forme nepersonale, şi note specifice care opun, între ele, infinitivul gerunziului şi participiului. Astfel, în abordarea acestei probleme, au fost identificate două posibile axe de diferențiere: una de ordin temporal-aspectual şi alta de ordin funcțional-categorial, ceea ce va lăsa deschisă discuția pe marginea relațiilor infinitivului din limba spaniolă, cu alte moduri, mai ales cu celelalte forme nepersonale.

Discutarea, în acest capitol, şi analiza infinitivului în relație cu alte moduri personale şi nepersonale în limba spaniolă ne-a permis, aşadar, să arătăm că sistemul verbal s-a păstrat mai bine decât cel nominal, iar în anumite privințe sistemul limbii spaniole a devenit mai complex decât al latinei. În ceea ce priveşte categoria de mod (indicativ şi subjonctiv), acesta s-a menținut aproape intact în timpul evoluției din limba latină în limba spaniolă modernă. Am subliniat câteva dintre problemele categoriei lingvistice de mod, folosind *Gramatica limbii spaniole* şi lucrări ale unor autori cunoscuți în literatura spaniolă de specialitate. Aceeaşi manieră, de a aduce în discuție, pentru susținere, argumente din lucrări de gramatică spaniolă prestigioase, am folosit şi în abordarea controversatelor probleme ale categoriilor gramaticale de aspect şi de timp, mai ales a timpurilor care se integrează în câte una din formele nepersonale ale verbului (de exemplu, pentru infinitiv prezent *amar*, trecut *haber amado*, viitor *haber de amar*). Diferențele între modurile nepersonale sau nominale, în ideea verbală de intensitate, explică felurile de perifraze care se formează în limba spaniolă. Din punct de vedere funcțional-categorial, infinitivul este considerat substantivul verbului, gerunziului i se atribuie funcție adverbială, iar participiul este tratat ca un adevărat adjectiv. Aceste caracteristici constituie, din punct de vedere paradigmatic, o adevărată problemă a încadrării şi a denumirii acestor forme verbale, a relațiilor ce se stabilesc între ele.

Bibliografie (selectivă)

Alarcos Llorach, Emilio 1974: *Gramática estructural*, Editura Gredos, Madrid.

Alarcos Llorach, Emilio 1991: *Estudios de gramática funcional del español*, Editura Gredos, Madrid.

Bello, Andrés 1984: *Gramática de la lengua castellana*, Editura Edaf Universitaria, Madrid.

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)

Calero Vaquera, María Luisa 1986: *Historia de la gramática española (1847-1920) de A. Bello a R. Lenz*, Editura Gredos, Madrid.
Criado de Val, Manuel 1952: *Síntesis de morfología española*, Madrid.
Gili Gaya, Samuel 1964: *Curso superior de sintaxis española*, ediția a noua, Barcelona.
Hernández Alonso, César 1984: *Gramática funcional del español*, Editura Gredos, Madrid.
Jespersen, O. 1951: *The Philosophy of Grammar*, Londra.
Lázaro Mora, F. 1981: *La presencia de Bello en la filología española*, Editura Universidad Salamanca.
Lenz, R. 1929: *La oración y sus partes. Estudios de gramática general y castellana*, Editura Gredos, Madrid.
Penny, Ralph 1993: *Gramática histórica del español*, Editura Ariel, Barcelona.
Porto Dapena, José Álvaro 1989: *Tiempos y formas no personales del verbo*, Editura Arco Libros, Madrid.
Real Academia Española 1931: *Gramática de la lengua española*, Madrid.
Real Academia Española 1987: *Esbozo de una nueva gramática española*, Cincel, Madrid.
Roca Pons, José 1973: *Introducción a la gramática*, Editura Teide, Barcelona.
Roca Pons, José 1975: *El lenguaje*, Editura Teide, Barcelona.
Tesniere, L. 1976: *Éléments de syntaxe structurale*, Klincseck, Paris.

THE INFINITIVE IN RELATION (OR IN COMPARISON) TO OTHER MOODS (PERSONAL AND IMPERSONAL) IN THE SPANISH LANGUAGE

Keywords: verbal system, personal forms, impersonal forms, evolution, modern Spanish.

The analysis of the infinitive in relation to other personal and impersonal moods in Spanish will allow us to prove that the verbal system was better preserved than the nominal one, and in certain ways, the system of the Spanish language has become more complex than the Latin one. In what concerns the mood category (indicative and subjunctive), it was maintained almost intact during the evolution from Latin to modern Spanish. We will highlight some of the problems of the linguistic category of mood, using *The Grammar of the Spanish Language* of the Spanish Academy (Madrid, 1931) and works of some renowned authors of the specialized Spanish literature. The same manner of bringing up for evidence arguments from prestigious Spanish grammar works will also be used for approaching the controversial issues of the grammatical categories of aspect and time, especially of the times that integrate into one of the impersonal forms of the verb (for example, for the present infinitive *amar*, past *haber amado*, future *haber de amar*). The differences between the impersonal and nominal moods, in the verbal idea of intensity, explain the types of periphrasis that are formed in the Spanish language. From a functional-categorical point of view, the infinitive is considered the noun of the verb, the gerund is attributed with an adverbial function, and the participle is treated as a real adjective. These characteristics are, from a paradigmatic point of view, a real problem when it comes to categorizing and naming these verbal forms and the relations that establish between them.

BDD-A32086 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:50 UTC)